

Pr Ülle Rajasalu
Maavanem
Harju Maavalitsus

Teie 07.04.2014 nr 12-4/2014/608

Meie 04.06.2014 nr 11-2/14/152-30

**Rail Balticu 1435 mm trassi Harju, Rapla ja Pärnu
maakonnaplaneeringute keskkonnamõju strateegilise
hindamise programmi heakskiitmine**

Austatud proua Rajasalu

Olete saatnud oma 07.04.2014 kirjaga nr 12-4/2014/608 Keskkonnaministeeriumile uuesti heakskiitmiseks Rail Balticu 1435 mm trassi Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programmi. Ühtlasi esitasite Harju, Pärnu ja Rapla maavalitsuste nimel vastused meie 21.02.2014 kirjale nr 11-2/14/152-12, millega palusime heakskiitmiseks esitatud KSH programmi korrigeerida ja täiendada ning viia KSH protsess seaduse nõuetega vastavusse.

Lähtudes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 36, § 38 lõikest 1 ja lõike 2 punktidest 1, 2 ja 5 ning § 39 lõigetest 2 ja 3, kiidame eelnimetatud programmi heaks järgnevate märkuste arvestamise korral:

1. KSH programmis tuleb esitada kõik käesolevaks hetkeks teadaolevad ja võrdlusesse võetud ning hiljem KSH aruandes hindamist leidvad mõistlikud alternatiivid, ühtlasi korrigeerida trassialternatiive aluseks võttes KSH programmis KeHJS § 36 lõike 2 punkti 1 kohast mõju ruumilise ja sisulise ulatuse käsitlust;
2. Arvestades Vabariigi Valitsuse 29.05.2014 tehtud otsust, tuleb Harjumaal jätta võrdlusesse ainult trassid 13A, 13B, 13C ja 13D, mis kulgevad nii idast kui läänest ümber loodava Nabala looduskaitseala;
3. Esitada Keskkonnaministeeriumile 30 päeva jooksul kirja saamisest arvates käesolevas kirjas toodud märkuste alusel korrigeeritud ja täiendatud KSH programm;
4. Juhul, kui planeerimisprotsessi käigus lisandub trassialternatiive, mis on oluliselt erinevad heakskiidetud programmis esitatud alternatiividest ja mida hakatakse käsitlema KSH aruandes, on vajalik programmi muutmine. Ühtlasi tuleb selleks küsida nõusolekut Keskkonnaministeeriumilt, kes otsustab programmi täiendava avalikustamise vajaduse.

Käesoleva otsusega seotud kaalutlused on esitatud järgnevalt.

Otsuse põhjendused ja kaalutlused

1. Õiguslik alus ja pädevus

Keskkonnaministeerium on KeHJS § 38 lõike 1 alusel Rail Balticu 1435 mm trassi Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringute KSH järelevalvaja, kuna planeeringute elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju võib olla piiriülene.

KSH programmi heakskiitmise või heakskiitmata jätmise üle otsustamiseks peab Keskkonnaministeerium KSH järelevalvajana hindama programmi sisu ja KSH menetluse vastavust seadusest tulenevatele nõuetele ning eksperdi KeHJS § 34 lõikes 3 nimetatud nõuetele vastavust. Anda tuleb üldine hinnang KSH programmi kvaliteedile ja menetluse õiguspärasusele.

Otsus kõnealuse KSH programmi heakskiitmise üle on tehtud KeHJS § 36, § 38 lõike 1 ja lõike 2 punktide 1, 2 ja 5 ning § 39 lõigete 2 ja 3 alusel.

2. Menetluse senine käik

Rail Balticu 1435 mm trassi Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringute koostamine algatati Vabariigi Valitsuse 12.04.2012 korraldusega nr 173. Kõnealuste maakonnaplaneeringute KSH algatati Harju maavanema 19.04.2012 korraldusega nr 1-1/661-k, Rapla maavanema 25.04.2012 korraldusega nr 259 ja Pärnu maavanema 23.04.2012 korraldusega nr 267. KSH algatamisest teavitati KeHJS § 35 lõike 6 kohaselt 24.04.2012, 27.04.2012 ja 04.05.2012 väljaandes Ametlikud Teadaanded, ajalehtedes Aegviidu Aeg (mais 2012), Harju Elu (27.04.2012), Harku Valla Teataja (10.05.2012), Keila Leht (27.04.2012), Kiili Leht (25.04.2012), Koduvald (mai, 2012), Kose Teataja (mai, 2012), Paldiski Linnaleht (aprillis 2012), Pealinn (30.04.2012), Saku Sõnumid (aprillis 2012), Saue Sõna (mais 2012), Sõnumitooja (25.04.2012), Raplamaa Sõnumid (19.05.2012) ja Pärnu Postimees (28.04.2012). Vastav teade saadeti 19.04.2012, 25.04.2012 ja 03.05.2012 kirja teel kõikidele asjaomastele asutustele.

Vastavalt KeHJS § 36 lõikele 3 küsiti KSH programmi sisu osas eelnevalt seisukohta valitsusasutustelt, kohalikelt omavalitsustelt, naabermaavalitsustelt ning riiklikelt äriühingutelt. Laekunud seisukohad ning vastused neile on toodud KSH programmi lisas 8.

Kuna Rail Balticu trassi maakonnaplaneeringute elluviimisega võib kaasneda oluline piiriülene mõju, teavitas Keskkonnaministeerium oma 30.08.2013 kirjaga nr 11-2/13/6294-9 KeHJS § 46 lõiget 2 arvesse võttes Poolat, Leedut, Lätit ja Soomet ning küsis, kas nad soovivad kõnealuses piiriülese KSH protsessis osaleda. Läti vastas, et soovib KSH menetluses osaleda. Poola ja Leedu ei pidanud vajalikuks KSH menetluses osaleda, kuid Leedu soovis olla informeeritud KSH lõpptulemustest. Soome teavitas samuti oma soovist mitte osaleda KSH menetluses, samas tahab ta olla kaasatud juhul, kui KSH käigus selgub, et Soomele avaldub oluline mõju. Riikidelt laekunud seisukohad on toodud KSH programmi lisas 13.

Kõnealuse KSH programm esitati Keskkonnaministeeriumile esmakordselt heakskiitmiseks 31.01.2014 kirjaga nr 12-4/2014/608. Kuna KSH programmis oli olulisi puudujääke ning järelevalvajale ei olnud esitatud kogu informatsiooni, mis võimaldanuks tal kontrollida KeHJS § 38 lõikes 2 nimetatud nõuete täitmist, tagastas järelevalvaja oma 21.02.2014 kirjaga nr 11-2/14/152-12 KSH programmi korrigeerimiseks ja täiendamiseks. Täiendatud ja parandatud programm, millest olid vastupidiselt Keskkonnaministeeriumi seisukohale trassialternatiivid kõrvaldatud, esitati uuesti heakskiitmiseks 07.04.2014 kirjaga nr 12-4/2014/608.

Keskkonnaministeerium saatis 22.04.2014 kirjaga nr 11-2/14/152-19 käesoleva otsuse eelnõu haldusmenetluse seaduse (HMS) § 40 lõiget 2 arvesse võttes Harju, Pärnu ja Rapla maavalitsustele, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja OÜ-le Hendrikson ja Ko (menetlusosalised) tutvumiseks ning arvamuse ja vastuväidete esitamiseks. Ühtlasi pikendas järelevalvaja HMS § 41 alusel kõnealuse KSH programmi menetlemise tähtaega, pannes uueks tähtajaks kaks nädalat alates

menetlusosalistelt vastuse saamisest. Menetlusosalised esitasid oma 06.05.2014 kirjaga nr 12-4/2014/1828 seisukoha kõnealuse KSH programmi heakskiitmise otsuse eelnõu osa, olles üldjoontes eelnõu sisuga nõus. Küll aga jäid menetlusosalised endiselt seisukohale, et nad ei toeta Keskkonnaministeeriumi kirjeldatud lähenemist, et KSH programmis tuleb esitada kõik teadaolevad alternatiivid. Sellegipoolest nõustusid nad, et KSH programmile lisatakse kõik käesolevaks hetkeks teadaolevad ja võrdlusesse võetud mõistlikud alternatiivid. Samuti toetasid nad põhimõtet, et juhul, kui planeerimisprotsessi käigus lisandub trassialternatiive, mis on oluliselt erinevad heakskiidetud programmis esitatutest ja mida hakatakse käsitlema KSH aruandes, korraldatakse vajadusel uute alternatiivide osas täiendavad avalikustamised ning küsitakse selle osas Keskkonnaministeeriumi seisukohta.

Menetlusosalised juhtisid moodustatavat Nabala looduskaitseala läbivate trassialternatiivide välistamise osas tähelepanu sellele, et vastavat tingimust ei saa esitada Keskkonnaministeerium KSH programmi heakskiitmise otsusega. 29.04.2014 toimus majandus- ja kommunikatsiooniministri, siseministri ja keskkonnaministri kohtumine, kus jõuti järeldusele, et otsused Harjumaa, sh moodustatavat Nabala looduskaitseala läbivate trassialternatiivide osas peab tegema valitsuskabinet. Valitsuskabinet tegi otsuse Harjumaa trassialternatiivide osas 29.05.2014 ning Keskkonnaministeerium korrigeeris selle alusel KSH programmi heakskiitmise otsuse eelnõus toodud tingimusi.

3. KSH programmi avalikustamine

3.1. KSH programmi avalikustamisest teatamine

KeHJS § 37 lõiked 1, 2 ja 3 sätestavad KSH programmi avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teatamise tingimused ja viisid.

Rail Balticu trassi maakonnaplaneeringute KSH programmi avalikustamise teated ilmusid 30.08.2013 ja 02.09.2013 väljaandes Ametlikud Teadaanded, ajalehtedes Postimees (27.08.2013), Harju Elu (30.08.2013), Kiili Leht (28.08.2013), Kose Teataja (septembris 2013), Rae Sõnumid (septembris 2013), Sõnumitooja (04.09.2013), Raplamaa Sõnumid (28.08.2013 ja 25.09.2013, samuti 11.09.2013 ja 02.10.2013 ilmunud artiklites) ja Pärnu Postimees (27.08.2013). Samuti olid teated avalikkusele kättesaadavad erinevate veebilehtede kaudu ning kirjalikud teated saadeti 27.08.2013, 30.08.2013 ja 02.09.2013 kõikidele asjaomastele asutustele ja organisatsioonidele. KSH programmi avalikustamise teade sisaldas KeHJS § 37 lõikes 2 nõutud teavet.

3.2. KSH programmi avalik väljapanek ja avalik arutelu

KeHJS § 37 lõike 3 kohaselt korraldatakse KSH programmi tutvustamiseks vähemalt 14-päevase kestusega programmi avalik väljapanek ning seejärel avalik arutelu.

Kõnealuse KSH programmi avalik väljapanek kestis 29 päeva, st 02.09.2013-30.09.2013. Programmiga oli võimalik tutvuda internetis Rail Balticu projekti veebilehel, samuti Harju, Rapla ja Pärnu maavalitsustes ning trassivariantide asukohtadesse jäävates kohalikes omavalitsustes. Ettepanekuid ja vastuväiteid oli võimalik esitada Rail Balticu projekti või maavalitsuste e-posti aadressidel. Lisaks pikendati ettepanekute ja vastuväidete esitamise aega kuni 17.10.2013.

KSH programmi avalikud arutelud toimusid vahemikus 01.10.2013-17.10.2013 erinevates asukohtades Harju, Rapla ja Pärnu maakondades, kokku 18 asukohas. Lisaks toimus täiendav avalik arutelu 15.11.2013 Nõmme Rahvamajas. Ürituste toimumist kinnitavad KSH programmile lisatud avaliku arutelu protokollid ning osavõtjate nimekirjad (lisa 11). Ühtlasi tutvustati lisandunud trassialternatiive 27.-30.01.2014 Harju- ja Raplamaal toimunud avalikel aruteludel ning Tallinna ringtee trassialternatiive puudutavad arutelud toimusid 15.-16.04.2014 Kiili ja Rae vallas.

3.3. KSH programmi kohta esitatud ettepanekud, vastuväited ja küsimused ning nendega arvestamine

KeHJS § 37 lõike 4 alusel on igapäev õigus KSH programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal tutvuda programmi ning muude asjakohaste dokumentidega, esitada programmi kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid.

KSH programmi avaliku väljapaneku jooksul esitatud kirjalik tagasiside oli väga mahukas. Nimetatud kirjad ja vastused neile on toodud KSH programmi lisades 9 ja 10. Avalikul arutelul esitatud küsimustele vastati kohapeal suuliselt.

Lähtudes eelnevast on KSH programmi avalikustamise menetlus olnud õiguspärane.

4. KSH programmi ja KSH eksperdi vastavus kehtestatud nõuetele

KSH programmi kohaselt on KSH läbiviijaks Hendrikson & Ko OÜ ning KSH juhteksperdiksi Heikki Kalle. Eksperti vastavust KeHJS § 34 lõikes 3 nimetatud nõuetele tõendav info on toodud KSH programmi peatükis 3.3 ning väljavõtted dokumentidest on leitavad lisas 15. KSH töörühma kuuluvad lisaks juhteksperdile veel eksperdid Charlotta Faith-Ell, Tomas Andersson, Marianne Klimti, Martin Ruul, Märt Öövel, Epp Zirk, Priit Ilves, Juhan Ruut, Marie Louise Stenerud, Tiit Oidjärv, Laura Uibopuu, Valter Lang, Riin Kutsar, Jaanus Remm, Ülle Jõgar, Veiko Kärbla ja Olav Kreen. Ühtlasi kaasatakse eksperte järgnevatest organisatsioonidest: Reaalprojekt, Tartu Ülikool, OÜ Rewild ja WSP Civils. Vajadusel täiendatakse KSH töörühma koosseisu.

KSH programmi sisu määrab KeHJS § 36. Juhul, kui arvestatakse käesolevas otsuses toodud Keskkonnaministeeriumi poolt esitatavaid nõudeid, vastab kõnealune KSH programm KeHJS §-le 36. KSH programmis on kirjeldatud kavandatavat tegevust, nimetatud ja selgitatud maakonnaplaneeringute elluviimisega eeldatavalt kaasnevat keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele ning Natura 2000 aladele. Ühtlasi on selgitatud leevendusvõimaluste ja seirega seonduvat. Kirjeldatud on KSH meetodikat, sh toodud välja olemasolevad lähteandmed ning nimetatud täiendavate uuringute vajadus. KSH programmi lisades 3-6 on leitavad alusuuringute aruanded. Lisaks on KSH programmis välja toodud piiriülese mõju esinemise võimalikkus ning selgitatud mõjutatud riikide kaasamist KSH menetlusse. KSH programmis on antud KSH osapoolte, sh huvigruppide loetelud, samuti KSH ajakava ja huvigruppide kaasamise kava. KSH programmi juurde on lisatud asjaomaste asutuste seisukohad.

Juhime Teie tähelepanu sellele, et KSH programmi tuleb korrigeerida nii, et oleks toodud KeHJS § 36 lõike 2 punkti 1 kohane mõju ruumiline ja sisuline ulatus. Selleks peab KSH programmis esitama kõik käesolevaks hetkeks teadaolevad trassialternatiivid, mis on KSH programmi heakskiitmise üheks tingimuseks. Keskkonnaministeerium on seisukohal, et mõju ulatust saab määrata, kui programmis on esitatud kõik teadaolevad ning hiljem KSH aruandes hindamist leidvad mõistlikud alternatiivid. Oleme vastavat seisukohta selgitanud ka oma 21.02.2014 kirjas nr 11-2/14/152-12 ning samuti 04.04.2014 kirjas nr 11-2/14/152-17.

KSH meetodika kohaselt on *scoping* etapi ehk ulatuse määramise osaks reaalsete alternatiivide formuleerimine. KeHJS mõistes on ulatuse määramise etapiks programmi koostamine, kõikide alternatiivide võrdlus ning optimaalne lahendus tuuakse ära KSH aruandes. Ka 22.02.2005 vastu võetud KeHJS-i seletuskirjas on öeldud, et *programmi koostamisel tuleb samuti määrata erinevad alternatiivsed võimalused, mida dokumendi koostamisel käsitletakse, kirjeldatakse, hinnatakse ja võrreldakse*. Seejuures nõustume, et planeerimisprotsessi käigus võib erinevates etappides lisanduda uusi alternatiive, mida tuleb KSH menetluses käsitleda.

KSH programmis on läbivalt selgitatud trassivariantide väljatöötamise põhimõtteid ja nimetatud baastegureid, mida arvestati. Näiteks on Natura 2000 alade puhul öeldud, et mitmete loodus- ja linnualade puhul kulgevad analüüsitud trassialternatiivid alade välispiiri vahetus läheduses. Lisaks on eluslooduse uuringu ulatuseks võetud geograafiline ala, mis hõlmab alternatiivsete raudteetrasside võõndit ja selle ümbrust, ning sellega uuriti eelvaliku käigus leitud trassivariante. Ühtlasi on eluslooduse

uuringu aruandes toodud trassivariantide kaardid. Ka arheoloogilise eeluuringu juures on öeldud, et uuring on tehtud sel hetkel olemas olnud trassivariantidele. Arusaadavalt on uuringute aluseks olnud juba olemasolevad trassialternatiivid, mistõttu ei ole õige KSH programmis nimetada KSH ulatuseks üldistavalt Harju, Rapla ja Pärnu maakonda. KSH programmi lisas 2 on toodud tabel piirangute ja ressurside GIS kihtide kohta Rail Balticu trassivariantide piirkonnas. Juhul, kui KSH ulatusena käsitletakse kolme maakonda, tuleks ka piirangud ja ressursid välja tuua kogu maakondade territooriumi kohta. Et KSH programmis sisalduv info oleks korrektne ja arusaadav ning vastaks KeHJS § 36 lõikele 2, selleks tuleb programmis ära näidata ka trassivariandid, mis programmi koostamise aluseks on olnud.

Keskkonnaministeerium on kontrollinud KSH programmi ja KSH menetluse vastavust kehtestatud nõuetele ning on leidnud, et puuduvad KeHJS § 39 lõikes 3 nimetatud programmi heakskiitmist takistavad asjaolud, juhul kui arvestatakse käesolevas kirjas toodud nõudeid KSH programmi korrigeerimise ja edasise menetluse osas.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Keit Pentus-Rosimannus
Minister

Teadmiseks: Rapla Maavalitsus, Pärnu Maavalitsus, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Tehnilise Järelevalve Amet, OÜ Hendrikson & Ko

Maris Malva 626 0742; maris.malva@envir.ee